

พอดี
ดีที่สุด

ไชย ณ พล

กล่าวเกริ่น

ความพอดดีเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุก
ความคิด คำพูด การกระทำ ทุกภารกิจ และทุกชีวิต ณ
ความพอดดีนั่นเองคือจุดที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและคือจุด
ที่ให้ประโยชน์สูงสุดที่เป็นไปได้

สิ่งใดที่ขาดหรือเกินพอดดีย่อมก่อให้เกิดผลเสีย
ต่อเนื่อง ชีวิตและภารกิจที่ดำเนินไปอย่างไม่พอดดีคือ
ภาวะขาดทุนสะสมตลอดเวลา

ดังนั้น การบริหารความพอดดีจึงเป็นหน้าที่ของ
ทุกคนที่พึงจัดสรรให้ลงตัวโดยพอดดี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์
สุขและความสำเร็จของชีวิต ภารกิจ องค์กร สังคม
และประเทศชาติที่รับผิดชอบ

ไชย ณ พล
Waikiki, Hawaii

สารบัญ

ความพอดีและความไม่พอดี	13
ลักษณะของความพอดี	18
มาตรวัดความพอดี	31
โดยสรุป	38
ภาคผนวก	41

ณ เบื้องบาทพระศาสดา
แทบทักพระองค์ธรรม
หว่างอกบิตรมารดา
ณ หทัยคู่วิตแท้
และในกมลธรรมมิตรทั้งปวง
ขอบคุณค่าแห่งหนังสือนี้มอบแด่มนุษยชาติ
อาหิสงส์แห่งการเขียนหนังสือนี้มอบแด่ทุกท่านที่กล่าวมา

พอดี

ดีที่สุด

ความสำเร็จทั้งหลายนั้นเกิดได้ด้วยความพอดี ณ
จุดพอดี หากไม่พอดีแล้วความสำเร็จก็จะยังไม่เกิดสักที
มีบ้างก็ขาด ๆ เกิน ๆ

ความพอดีจึงเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จที่ต้อง
บริหารให้ได้

ความพอดีกับความไม่พอดี

ความพอดีและความไม่พอดินั้นปรากฏอยู่คู่กับ
ปรากฏการณ์ธรรมชาติในโลกและในชีวิตตลอดเวลา และ
ปัญญาชนในทุกยุคทุกสมัยก็พยายามแสวงหาจุดพอดี
สำหรับตน สำหรับงาน และสำหรับสังคมที่ดำรงอยู่
เสมอ

เพื่อที่จะเข้าใจความพอดีชัดเจน เรามาทำความเข้าใจ
เข้าใจธรรมชาติแห่งความไม่พอดีก่อน

ทำไมจึงใช้คำว่าธรรมชาติแห่งความไม่พอดี
เพราะธรรมชาติทั้งปวงนี้ตั้งอยู่บนโครงสร้างของความไม่
พอดี

ธรรมชาติ มาจากคำว่า ธรรมะ + ชาติ

ธรรมะ แปลว่า ความเป็นจริง

ชาติ แปลว่า เกิด

ดังนั้น ธรรมชาติจึงคือความเป็นจริงที่เกิดขึ้น
มาแล้ว ปรากฏอยู่ พระพุทธเจ้าตรัสถึงสังขะของ
ธรรมชาติไว้ประการหนึ่งว่า สิ่งใดที่มีธรรมดาเกิดขึ้นมา
ย่อมตั้งอยู่ แล้วย่อมแปรปรวนสลายไป นั่นคือธรรมชาติ
ส่วนธรรมที่ไม่เกิดแต่ตั้งอยู่และไม่แปรปรวนไปเรียกว่า
ธรรมบริสุทธิ์ หรือพระนิพพานนั่นเอง

คราวนี้มาดูว่า ทำไมธรรมชาติทั้งหลายจึง
เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วแปรปรวนไปไม่ถาวร คำตอบคือ
เพราะธรรมชาติทั้งหลายตั้งอยู่บนความขัดแย้งอันไม่
พอดี

เมื่อความขัดแย้งนั้นมีความไม่พอดีของแรง
กระทำต่อกัน จึงเกิดแรงลัพธ์ใหม่ทำให้สรรพสิ่งเคลื่อน
ไป เปลี่ยนแปลงไป เราลองสังเกตดู ในอะตอมใดถ้า
อิเล็กตรอนมีมากกว่าโปรตอน มันจะวิ่งไปหาโปรตอน
ของอะตอมอื่น เมื่อพบอะตอมใดมีโปรตอนเหลืออยู่ก็จะ
จับตัวกันเป็นโมเลกุลใหม่ขึ้น

เมื่อโมเลกุลใหม่เกิดขึ้นแล้ว ถามว่าพอดีหรือยัง
คำตอบคือ ยัง

แม้ในโมเลกุลใหม่ หรือในสสารใหม่จะมี
เสถียรภาพระดับหนึ่ง แต่ก็จะมีภาวะแย้งกับเสถียรภาพ
นั้น นั่นคือสิ่งที่พระพุทธรเจ้าทรงเรียกว่าชราธาตุ ซึ่ง
หมายถึงธาตุแห่งความเสื่อม ชราธาตุนี้ขัดแย้งกับ
เสถียรธาตุอยู่ ด้วยเหตุนี้ในทุกสิ่งที่เกิดมาแล้ว ตั้งอยู่
จึงมีความเสื่อม แม้ดวงอาทิตย์ก็มีจุดเสื่อมที่เราเรียกกัน
ว่าจุดดับ ซึ่งขยายตัวมากขึ้นทุกที แม้เซลล์ก็มีภาวะ
เสื่อม ร่างกายจึงแก่หง่อมชราภาพไปทุกขณะ จนถึง

ที่สุดก็ตายหรือสลายไป สรรพสิ่งที่ตั้งอยู่บนความขัดแย้ง
อันไม่พอดีล้วนเป็นเช่นนี้เสมอ คือเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป
ไม่รู้จบ

ก็ในเมื่อสรรพสิ่งในธรรมชาติตั้งอยู่บนความ
ขัดแย้งอันไม่พอดีอย่างนี้ แล้วความพอดีมีอยู่หรือ
คำตอบคือ มี มีแน่ ๆ เพราะความพอดีนั้นคือภาวะแย้ง
ของความไม่พอดีอันเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของ
ธรรมชาติเช่นกัน

ในขณะที่ความไม่พอดีมีอยู่ในโครงสร้าง
ธรรมชาติ ส่วนความพอดีนั้นมิอยู่ในปรากฏการณ์
ธรรมชาติ

การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเกิดขึ้นในโลกนี้ได้มันจะต้อง
มีความพร้อมพอดีของเหตุ ปัจจัย และเงื่อนไข

เช่น การที่ต้นไม้ต้นหนึ่งจะงอกขึ้นมาได้ต้อง
พร้อมพอดีด้วยเหตุคือ เมล็ดพันธุ์ที่ยังมียาง ปัจจัยคือ
อาหาร (ดิน) น้ำ อากาศ แสงแดด และเงื่อนไขคือไม่ถูก

ทำลายโดยไฟ สัตว์ มนุษย์ หรือภัยธรรมชาติร้ายแรง
เมื่อเหตุ ปัจจัย และเงื่อนไขพร้อมโดยพอดี ต้นไม้ต้นใหม่
จึงงอกขึ้นมาได้โดยสมบูรณ์ แต่หากเหตุ ปัจจัย เงื่อนไข
ไม่พร้อม ต้นไม้ใหม่ก็ไม่อาจงอกขึ้นมาได้ หรือพร้อมแต่
ไม่พอดีก็อาจออกมาอย่างแคระแกร็น ลีบตาย หรือพิบัติ
ไปได้

ลักษณะของความพอดี

ถ้าจำแนกลักษณะของความพอดี สามารถ
จำแนกได้เป็นหกลักษณะด้วยกัน คือ

- ๑) ความพอดีโดยเป้าหมาย
- ๒) ความพอดีโดยภาวะ
- ๓) ความพอดีโดยกลไก
- ๔) ความพอดีโดยปริมาณ
- ๕) ความพอดีโดยฐานะ
- และ ๖) ความพอดีโดยสัมพันธภาพ

ความพอดีโดยเป้าหมาย เมื่อเรามีเป้าหมาย
ชัดเจน การบรรลุซึ่งเป้าหมายนั้นโดยแม่นยำคือความ
พอดี

สิ่งที่ควรพิจารณาในเรื่องความพอดีต่อเป้าหมาย
คือ

ประการแรก สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นพอดีกับปรารถนา
ของเราหรือเปล่า

ประการที่สอง ปรารถนานั้นพอดีกับระดับ
วิวัฒนาการของเราหรือเปล่า

ประการที่สาม ทิศทางวิวัฒนาการนั้นพอดีกับ
เป้าหมายสูงสุดของชีวิตหรือเปล่า

ตัวอย่างเช่น เรื่องรถชนกัน การที่รถจะชนกัน
ได้นั้นต้องประจวบเหมาะพอดีจึงปะทะกันได้ แต่ต้อง
พิจารณาอีกชั้นหนึ่งว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นพอดีกับ
ปรารถนาของคนขับหรือเปล่า โดยปกติแล้วเปล่าใช้ไหม

คนขับต้องการขับรถร่วมกันบนท้องถนนอย่างปลอดภัย
หลีกเลี่ยงพันหลบกันทันพอดี แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่
พอดีกับปรารถนาของเขา จึงโทษภัยขึ้น ยกเว้นเสียแต่
ว่าเขาต้องการขับรถชนเพื่อทดลองความทนทาน ใน
กรณีเช่นนั้น การที่รถชนกันโดยพอดีนั้นเป็นความพอดี
กับวัตถุประสงค์ของคนขับด้วยจึงเกิดประโยชน์ที่ได้
พิสูจน์ความเป็นจริง

หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง การที่ยานอวกาศลำแม่กับ
ลำลูกโคจรมารวมกันได้อย่างแนบสนิทพอดีนั้น นั้นย่อม
พอดีกับปรารถนาของผู้ควบคุมด้วยจึงเกิดประโยชน์
มหาศาล แต่หากยานแม่และยานลูกมารวมกันไม่ได้โดย
พอดี ภัยมหันต์ย่อมเกิดตามมาเช่นกัน

ความพอดีโดยภาวะ ตัวอย่างเช่น การที่
โมเลกุลของสารประกอบจะเกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้ จำนวน
อิเล็กตรอนและโปรตอนในโมเลกุลนั้นต้องเท่ากันพอดี

หากอะตอมใดมีจำนวนอิเล็กตรอนกับโปรตอนไม่เท่ากัน จะต้องปรับสภาวะโดยไปรวมกับอะตอมอื่น จนกว่าจำนวนอิเล็กตรอนและโปรตอนเท่ากัน จึงจะเกิดโมเลกุลของสารชนิดใหม่ขึ้นได้ นี่คือการพอดีโดยภาวะ

หรือตัวอย่างเช่น คนป่วยที่ประสงค์จะหายต้องรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ และไม่รับประทานสิ่งที่ทำลายสุขภาพ หากรับประทานยาและอาหารโดยเหมาะสม โรคก็จะหายไป กลับมาแข็งแรงสมบูรณ์ได้ดังเดิม นี่คือการพอดีโดยภาวะ แต่หากไปรับประทานอาหารที่แสลงโรค โรคก็จะกำเริบเพราะความไม่พอดีโดยภาวะ

หรือตัวอย่างเช่น การอยู่อาศัยในเมืองหนาว ต้องสวมเสื้อผ้าหนา ๆ เก็บกักอากาศมิให้ถ่ายเท ให้ความอบอุ่นมาก ๆ การอยู่ในเมืองร้อนต้องสวมใส่เสื้อผ้าบาง ๆ ถ่ายเทอากาศได้สะดวกเพื่อจะได้เย็นสบาย นี่คือการพอดีโดยภาวะ

ความพอดีโดยกลไก เช่น การที่ร่างกายเราจะดำรงอยู่และทำงานได้ต้องมีกลไกอันกลมกลืนเหมาะสมจะพอดี ทั้งภายในแต่ละระบบและระหว่างระบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกระบวนการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นระบบประสาท ระบบกระดูก ระบบการไหลเวียนโลหิต ระบบต่อมไร้ท่อ ระบบหายใจ ระบบย่อยอาหาร ระบบขับถ่าย ระบบสืบพันธุ์ เป็นต้น เมื่อระบบเหล่านี้มีความเหมาะสมจะพอดีโดยกลไก กายกรรมจึงเกิดขึ้นได้

หรือตัวอย่างเช่น รถยนต์ การที่รถยนต์จะแล่นไปได้ต้องมีความพอดีโดยกลไกในทุกๆระบบ ทั้งระบบตัวถัง ระบบน้ำมัน ระบบไฟ ระบบช่วงล่าง ระบบระบายความร้อนและของเสีย ระบบต่างๆ เหล่านี้ต้องทำงานสัมพันธ์กันโดยกลไกอย่างพอดี รถจึงจะแล่นไปได้

ความพอดีโดยปริมาณ

ในการที่แต่ละ

กระบวนการต้องการปัจจัยมาขับเคลื่อนกลไกให้ดำเนิน
ไป ก็ต้องการปัจจัยประกอบแต่ละตัวอย่างพอดี
โดยประมาณ เช่น ในร่างกายมนุษย์ ถ้าความร้อนมาก
เกินไปก็จะเป็นไข้ ลมป่วย น้อยเกินไปอาหารก็จะไม่
ย่อย อ่อนแรง หรือแม้แต่การบริโภคอาหารแต่ละครั้งก็
ต้องการในปริมาณที่พอดี ถ้าขาดพอดีหรือเกินพอดี
แทนที่จะแข็งแรงกลับจะทำให้อ่อนแอ วิธีการทดลอง
ง่าย ๆ ลองหยิบมะนาวมาใส่มือซ้ายสามลูก แล้วจิบ
นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ของมือขวาเข้าหากันให้แน่น
พยายามไม่ให้หลุด ให้ใครลองดึงนิ้วที่จิบไว้ออกจากกัน
ถ้านิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ของมือขวาที่จิบไว้หลุด แสดงว่า
ดื่มมะนาวคราวละเท่านี้มากเกินไป จะทำให้ร่างกาย
อ่อนแอ จากนั้นลดปริมาณมะนาวลงเหลือสองลูก และ
ทดลองทำเช่นเดียวกัน ถ้ายังไม่พอดีจะยังดึง
นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ของมือขวาออกจากกันได้ จากนั้นลด

ปริมาณมะนาวลงเหลือหนึ่งลูกและทดลองทำ

เช่นเดียวกัน ถ้ายังไม่พอดีจะยังดึงนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้
ของมือขวาออกจากกันได้ จากนั้นลดปริมาณมะนาวลง
เหลือครึ่งลูก และทดลองทำเช่นเดียวกัน ถ้ายังไม่พอดี
จะยังดึงนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ของมือขวาออกจากกันได้
จากนั้นลดปริมาณมะนาวลงเหลือหนึ่งในสี่ลูก(ครึ่งของ
ครึ่ง) และทดลองทำเช่นเดียวกัน ถ้ายังไม่พอดีจะยังดึง
นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ของมือขวาออกจากกันได้ ทำเช่นนี้
จนพบจุดพอดี ถ้าเมื่อใดปริมาณมะนาวพอดีกับที่
ร่างกายต้องการ กระแสพลังงานในร่างกายจะครบวงจร
ร่างกายจะแข็งแรงและไม่สามารถดึงนิ้วที่จับไว้ออกจาก
กันได้ แต่เมื่อใดที่ปริมาณมะนาวมากเกินไปหรือน้อย
เกินไป ร่างกายจะอ่อนแอและสามารถดึงนิ้วที่จับไว้จาก
จากกันได้

แม้ในเครื่องยนต์ก็ต้องการน้ำมันต่าง ๆ น้ำมันต่าง ๆ พลังต่าง ๆ ในปริมาณที่พอดี จึงจะขับเคลื่อนไปได้ได้อย่างปกติและปลอดภัย

แม้องค์กรก็ต้องการองค์ประกอบต่าง ๆ ของกระบวนการ ทั้งคน อุปกรณ์ บรรยากาศการทำงาน ประสิทธิภาพ ระเบียบวินัย และอื่น ๆ ในปริมาณที่พอดี จึงจะทำให้งานลุล่วงได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิผล

แม้สังคมและประเทศชาติก็ต้องการองค์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งอำนาจ การใช้อำนาจ การควบคุมอำนาจ สถาบันประกอบต่าง ๆ ระบอบต่าง ๆ ระบบต่าง ๆ ความเจริญก้าวหน้า กฎกติกา จรรยาบรรณ และวัฒนธรรมที่พอดีจึงจะตั้งอยู่ได้และดำเนินไปอย่างดี

นั่นคือความพอดีโดยปริมาณ

ความพอดีโดยฐานะ คือ การประพฤติตนโดยสมควรแก่หน้าที่ตามฐานะนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ที่พระ

พุทธองค์ทรงตรัสว่า “กิจของสมณะคือการเจริญอิทธิศีล
อิทธิจิต อิทธิปัญญา การไม่หมั่นเจริญอิทธิศีล อิทธิจิต อิธิ
ปัญญา เป็นมลทินของสมณะ กิจของคฤหัสถ์คือการหมั่น
หาทรัพย์ การไม่ชวนชววยหาทรัพย์เป็นมลทินของ
คฤหัสถ์” ดังนั้น การดำรงตนอย่างพอดีกับความเป็น
สมณะคือการไม่ชวนชววยหาทรัพย์ แต่หมั่นเจริญอิทธิศีล
อิทธิจิต อิทธิปัญญาและการดำรงตนอย่างพอดีกับความเป็น
คฤหัสถ์คือการหมั่นชวนชววยหาทรัพย์ สร้างฐานะและ
บำรุงศาสนาตามสมควรแก่หน้าที่ หากประสงค์จะเอาดี
ทางการฝึกจิต ปฏิบัติธรรม ก็ควรบวชเสียจึงจะพอดีกับ
ฐานะ

แต่ทุกวันนี้สมณะในหลาย ๆ ศาสนากลับออกมา
หาทรัพย์กันนานารูปแบบ ส่วนคฤหัสถ์กลับอยากไป
นิพพานกันเป็นทิวแถว จึงเกิดความไม่พอดีกับฐานะของ
ตนและทำให้ระบบสังคมกลับตาลปัตร หัวมาเป็นหาง

หางไปเป็นหัว และจักนำภัยมาสู่ตน นำความเสื่อมมาสู่
สังคมนั้นที่สุด

แต่หากทำให้พอดีกับฐานะของตนก็จักนำความ
เจริญมาสู่ตนและสังคมได้อย่างมาก

หรืออีกตัวอย่างเช่น พ่อบ้านมีหน้าที่นำครอบครัว
ไปสู่ความเจริญ ความรุ่งเรือง แม่บ้านมีหน้าที่เสริม
รักษาความรุ่งเรืองที่ได้สร้างมาแล้วให้มั่นคง พ่อบ้าน
แม่บ้านที่กระทำดังนี้ ย่อมวางตนพอดีโดยฐานะ

ความพอดีโดยสัมพันธภาพ ภาวะแห่งสัมพันธ
อันดีนั้นต้องมีความพอดีโดยสัมพันธภาพ

ความสัมพันธ มาจากคำสองคำคือ สมะ +
พันธะ

สมะ แปลว่า สมดุล หรือสม่ำเสมอ

พันธะ แปลว่า เชื่อม

ดังนั้น สัมพันธจึงแปลว่าการเชื่อมกันอย่าง
สมดุลและสม่ำเสมอ

ความสัมพันธ์อันสมดุลง่ายถึง ความสมดุล
โดยธาตุของคู่สัมพันธ์ และโดยพฤติกรรมแห่งกิจ
สัมพันธ์

ความสมดุลกันโดยธาตุนั้นหมายถึงบุคคลที่มี
ลักษณะนิสัย รสนิยม และปรารถนาที่สอดคล้อง
กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาคบกัน จะคบกันได้
อย่างลงตัวพอดี มีความสัมพันธ์อันมั่นคง

ความสมดุลโดยพฤติกรรมแห่งกิจสัมพันธ์นั้น
หมายถึง ความสมดุลในการให้และการรับระหว่างคู่
สัมพันธ์ คู่สัมพันธ์ที่ยั่งยืนต้องมีทั้งการให้และการรับซึ่ง
กันและกันอย่างเหมาะสมจึงจะพอดีและยั่งยืน หากฝ่าย
ใดฝ่ายหนึ่งให้อย่างเดียวโดยไม่ยอมรับ หรือฝ่ายใดฝ่าย
หนึ่งรับอย่างเดียวโดยไม่ยอมให้ ความสัมพันธ์นั้นจะ
ตั้งอยู่ไม่ได้เพราะขาดความพอดี

ความสัมพันธ์อันสม่ำเสมอ หมายถึง ความเสมอ
ต้นเสมอปลายแห่งความคุ้นเคยและมรรยาทสัมพันธ์

ความสม่ำเสมอในความคุ้นเคย หมายถึง ไม่ห่าง
เหินกันจนเกินไป และไม่คลุกคลีกันจนเกินไป เมื่อหา
จุดพอดีได้แล้ว ก็รักษาความสม่ำเสมออันพอดีนั่นไว้

ความสม่ำเสมอในมรรยาทสัมพันธ หมายถึง การ
มีจริยาแห่งความเคารพให้เกียรติ เกรงใจกันโดยสมควร
ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสัมพันธ์อันยั่งยืน คน
จำนวนมากเมื่อรู้จักกันจนคุ้นเคยแล้ว มักจะถือวิสาสะไม่
เกรงใจกัน เมื่อไม่เกรงใจก็จะไม่ให้เกิด ชาติความ
เคารพในกันและกัน เมื่อไม่เคารพกัน กิริยาทราวมก็จะ
ปรากฏ ความอึดอัด ขัดแย้ง แตกร้าวก็จะกำเริบ จนไม่
อาจรักษาความสัมพันธ์ไว้ได้ ดังนั้นความสัมพันธ์อัน
พอดี ต้องมีความสม่ำเสมอในมรรยาทสัมพันธโดยตลอด
ด้วย

มาตรวัดความพอดี

เราได้ทำความรู้จักกับความหมายของความพอดี และลักษณะความพอดีในรูปแบบต่างๆ กันมาพอสมควรแล้ว แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรแล้วว่าอะไรพอดี และอะไรไม่พอดี ซึ่งนั่นก็คือการพิจารณามาตรวัดความดี

มาตรในการวัดความพอดีที่พึงมุ่งหวัง คือความพอดีที่ดี คือความพอดีที่ความเหมาะสม แล้วอย่างไรที่เรียกว่าเหมาะสม ความเหมาะสมมีลักษณะดังนี้คือ

- ๑) ตรงเป้าหมายแม่นยำ
  - ๒) มีประสิทธิภาพสูงสุด
  - ๓) มีความลงตัวสูงสุด
  - ๔) มีความปลอดภัยสูงสุด
  - ๕) ให้ประโยชน์สูงสุด
- ๖) นำสู่ความเจริญก้าวหน้าคือดีขึ้นโดยลำดับจนบริสุทธิ์ในที่สุด

การพิจารณาความพอดีสำหรับสิ่งใดๆ ก็ตามต้องพิจารณาเชิงสัมพัทธ์ จะพิจารณาระนาบเดียวไม่ได้ จะ

เห็นเหตุไม่ครบ เห็นผลไม่ถ้วน จริงๆ แล้วชีวิตในโลก เป็นภาวะสัมพัทธ์ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเหตุ ผล ปัจจัย และเงื่อนไขให้ครบถ้วน

ตัวอย่างเรื่องความร่ำรวย หากความรวยคือเหตุ ความสุขคือผล ดังนั้นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคนจึงไม่ สำคัญว่ารวยแค่ไหน แต่สำคัญอยู่ที่ว่ามีความสุขแค่ไหน จากความรวยนั้น อย่างเช่น เงินหนึ่งล้านบาทอาจทำให้ นาย ก มีความสุขเต็มเปี่ยม ในขณะที่เงินหนึ่งร้อยล้าน บาทจึงจะให้นาย ข มีความสุขเต็มเปี่ยม

ค่าความสุขของนาย ก กับนาย ข มีค่าเท่ากัน แต่ค่าเงินที่ทั้งสองต้องการเพื่อความสุขที่เท่ากันนั้นไม่ เท่ากัน

แล้วอะไรล่ะที่มากำหนดความต้องการหรือความ จำเป็นพื้นฐานให้มีค่าไม่เท่ากัน นั่นคือปัจจัยหรือ องค์ประกอบแห่งชีวิต ตัวอย่างเช่น หากนาย อ เป็น นักบวช แนนอนท่านไม่มีเงินเลยท่านก็เป็นสุขได้ เพราะ

ท่านมีหน้าที่หลักคือฝึกจิต อาหารการกินและปัจจัยสี่
ชาวบ้านจัดถวายให้หมด หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง หากนาย
ก เป็นชายโสดและตั้งใจจะครองโสดตลอดชีวิต อยู่กับ
พ่อแม่ และตั้งใจจะอยู่ดูแลพ่อแม่ตลอดชีวิต พ่อแม่เองก็
มีทรัพย์สินหรือมีบ้านอายุเลี้ยงดูอยู่ ในปัจจัยอย่างนี้เงิน
หนึ่งล้านบาทมากพอที่จะทำให้ นาย ก พึ่งพอใจและรู้สึก
มั่นคงในฐานะทางเศรษฐกิจ หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง หาก
นาย ข เป็นนักธุรกิจมีกิจการปานกลาง ต้องรับผิดชอบ
พนักงานราวห้าร้อยคน มีเมียสาม ลูกสิบ หนี้สินหลาย
ร้อยล้านด้วยปัจจัยอย่างนี้ หากนาย ข มีกระแสเงิน
หมุนเวียนในระบบน้อยกว่าร้อยล้าน นาย ข จะกระวน
กระวายและอาจเครียด เป็นทุกข์ร้อน นอนไม่หลับ นั่น
คือความพอดีตามปัจจัยที่แตกต่างกันของนาย อ นาย ก
และนาย ข ทำให้ความจำเป็นพื้นฐานของแต่ละคนไม่
เหมือนกัน

นอกจากดูปัจจัยแล้วยังต้องดูเงื่อนไขอื่นอีก เช่น นาย อ จะดำเนินชีวิตอย่างนักบวช และมีความพอดี ณ จุดนั้นได้ต้องมีอัครยาศัยรักสงบ เกิดมาในสังคมที่มีศาสนา เช่น พุทธ หรือ ฮินดู เป็นต้น นาย ก จะดำเนินวิถีชีวิต โสัด อิศระและมีความพอดี ณ จุดนั้นได้ต้องเป็นคนที่เกิดมาในครอบครัวที่อบอุ่น เขามีจิตใจกตัญญู รักดี และดำรงอยู่ในสังคมสวัสดิการหรือกึ่งสวัสดิการ และนาย ข จะดำเนินวิถีชีวิตพอคำและมีความพอดี ณ จุดนั้นได้ เขาต้องเป็นคนมีความรับผิดชอบสูง ชอบแบกภาระพร้อมเผชิญปัญหาสารพัดตลอดเวลา และเกิดมาในสังคมเสรี เป็นต้น

ดังนั้น การจะพิจารณาความพอดีอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องพิจารณาให้ครบถ้วนทั้งเหตุ ผล ปัจจัย และเงื่อนไขโดยรอบคอบ จึงจะหาจุดพอดีที่เหมาะสมได้

สำหรับวิธีการหาจุดพอดีสำหรับตนเองของแต่ละท่านนั้น ควรพิจารณารายละเอียดโดยลำดับ ดังนี้

๑) รู้จักตนเองและหรือภาวะที่รับผิดชอบอยู่อย่าง
ถ่องแท้ ทั้งข้อจำกัด ข้อผิดพลาด คุณสมบัติเด่น และ
โอกาสแห่งการพัฒนา

๒) ตั้งใจพัฒนาตนเองและหรือองค์กรที่
รับผิดชอบอยู่ ส่งสภาวะอันเป็นที่สุดอย่างต่อเนื่องเชิง
ระบบด้วยความเพียร ความอดทน ความเมตตาและ
การอภัยต่อตนเองและต่อกันและกัน

๓) หมั่นปล่อยวางสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องสู่
ความสำเร็จท่ามกลางปฏิบัติการด้วยการกลั่นกรองความ
อยากให้เป็นความเหมาะสม การพัฒนาภาวะให้เป็น
หน้าที่ การปรับพันธะให้เป็นสมะ + พันธะ (สัมพันธ) และ
การทรงอุเบกขาในท่ามกลางความวุ่นวายสับสน และ
การชำระความดีให้เป็นความบริสุทธิ์เสมอ

หากทำได้ดังนี้ เราจะค่อย ๆ เห็นความพอดี
สำหรับตนเองชัดขึ้นโดยลำดับ เมื่อเห็นชัดก็จะเลือกวิถี
ชีวิตได้เหมาะสม เมื่อเลือกวิถีชีวิตได้เหมาะสมก็จะ

วางตัวได้ถูกต้อง และดำเนินชีวิตอย่างแม่นยำพอดีสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จสูงสุดของชีวิต

ดังนั้นต่อไปนี้จะคิดอะไร วางแผนใด ๆ ตัดสินใจใด ๆ พุดเจรจาปราศรัยกับใคร ทำอะไร บริหารกิจใด ๆ จงกลั่นกรองหาค่าความพอดีก่อนเสมอ

การบริหารความพอดีเป็นภารกิจที่ประณีตละเอียดอ่อน ต้องใช้สติที่สมบูรณ์ ปัญญาที่แจ่มใสจึงจะบริหารความพอดีได้ ซึ่งผู้มุ่งสู่ความสำเร็จอันเป็นยอดทั้งหลายต้องถ่อมแท้และฝึกฝนให้ชำนาญ ผู้ที่บริหารความพอดีได้โดยสมบูรณ์ คือสุดยอดนักบริหาร เพราะทุกสิ่งที่เขาทำจะไม่พลาดเลย และได้ประโยชน์สูงสุดเสมอ

โดยสรุป

ความพอดีนั่นคือจุดสุดยอดแห่งการบริหารชีวิตกิจการ สังคม ประเทศชาติ และธรรมชาติ เพราะจุด

พอดีคือจุดที่ให้ประโยชน์สูงสุดที่เป็นไปได้ อะไรที่ขาด
พอดีหรือเกินพอดี ย่อมไม่ได้ประโยชน์สูงสุด และหาก
ขาด ๆ หรือ เกิน ๆ มากเข้าก็คือความเสียหายอันไม่
จำเป็นนั่นเอง

ประเทศไทยเสียหายไปบ้างในประวัติศาสตร์
เพราะขาดความพอดีนั่นเอง แม้ขณะนี้ยังไม่บังเกิด
ประโยชน์สูงสุดก็เพราะยังไม่มีระบบการบริหารความ
พอดี

องค์กรใด ชีวิตใดไม่มีระบบการบริหารความ
พอดีก็จะเป็นดั่งประเทศไทยที่ผ่านมา

ดังนั้น ทุกคนต้องรู้จักและชำนาญในความพอดี
แต่ความพอดีเป็นเรื่องประณีต ละเอียดย่อมน
ลึกซึ้ง กระนั้นผู้มีปัญญาอันล้ำลึกย่อมเห็นได้ ใครค้นพบ
ความพอดีได้เสมอย่อมเก่งกาจกว่าการได้ปริญญาฉบับสิบ
ใบ เขาย่อมพบขุมทรัพย์ยิ่งใหญ่กำกุกุญแจแห่ง
ความสำเร็จไว้ได้

แล้วโยเล่่าเจ้าจะไม่เริ่มมองความพอดีในทุกสิ่ง
เสียแต่บัดนี้

